

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет культури і мистецтв
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

Галина БІЛОВУС, Євангеліна ЧИРУК

**БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО:
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ДОКУМЕНТІВ**

*Методичні вказівки для студентів напряму підготовки
6.020102 “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія”
денної форми навчання*

ЛЬВІВ
Видавничий центр
Львівського національного університету імені Івана Франка
2013

УДК 025.32(072)
ББК Ч730я73-3
Б 61

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол № 17 від 12 червня 2013 року

Відповідальний за випуск:

кандидат філологічних наук, доцент **Крохмальний Р. О.**

Рецензенти:

науковий співробітник відділу наукової бібліографії
Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника
Рибчинська Наталія Анатоліївна,

завідувач науково-бібліографічного відділу
Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка,
кандидат історичних наук **Седляр Олександр Володимирович**

Б 61 Біловус Г. Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів : методичні вказівки для студентів напряму підготовки 6.020102 “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” денної форми навчання / Галина Біловус, Євангеліна Чирук ; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2013. – 60 с.

1. ВСТУПНІ ЗАУВАГИ

Модернізація вищої освіти й оновлення професійної підготовки фахівців бібліотечно-бібліографічної сфери вимагають відповідного навчально-методичного забезпечення читання дисциплін. Пропоновані методичні вказівки допоможуть у вивченні одного з основоположних навчальних курсів для студентів напряму підготовки 6.020102 “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” – курсу “Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів”. Практична потреба дисципліни очевидна, оскільки бібліографічний опис документів відіграє важливу роль у багатьох сферах наукової та культурної діяльності. Він є основою для створення різноманітних бібліографічних посібників, каталогів, картотек тощо. Водночас бібліографічний опис широко застосовують у багатьох процесах бібліотечної роботи: комплектуванні, інвентаризації, книгообміні й, основне, при обслуговуванні читачів. Нарешті, бібліографічний опис – необхідна передумова здійснення міжнародного обміну інформацією про документи і самими документами. Його використовують у науковій діяльності при укладанні списків використаної літератури й оформленні бібліографічних посилань. З огляду на це, оволодіння методикою бібліографічного опису документів є обов’язковою умовою у сфері бібліотечно-бібліографічної діяльності.

“Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів” – курс, що започатковує вивчення методики бібліографознавства і посідає особливе місце серед дисциплін бібліографознавчого циклу. Бібліографічний опис документів – неодмінна складова професійних умінь кожного працівника бібліотечно-бібліографічної справи, яку б із ділянок роботи він не обрав у майбутньому. Тому засвоєння основних правил опису документів необхідне для студентів, що опановують освітньо-кваліфікаційний

рівень бакалавра культури за напрямом підготовки 6.020102 “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія”. Особливо це важливо у зв’язку із введенням в Україні 1 липня 2007 р. нового державного стандарту, що регламентує бібліографічний опис документів, – ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”, та введенням в Україні 1 квітня 2008 р. нового державного стандарту, що регламентує заголовок бібліографічного запису – ДСТУ ГОСТ 7.80 : 2007 “Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання”.

Мета дисципліни “Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів” – дати студентам необхідний обсяг знань, що дозволить засвоїти методику бібліографічного опису різних типів видань, виробить навички бібліографування первинних і вторинних документів і сформує вміння застосовувати ці знання в укладанні списків використаної літератури, правильному оформленні бібліографічного апарату наукової роботи.

Завдання курсу:

- розкрити значення, функції та загальні принципи бібліографічного опису документів;

- ознайомити з основними джерелами виявлення бібліографічних відомостей;

- подати відомості про структуру бібліографічного запису, що має у своїй основі бібліографічний опис;

- навчити студентів правильно застосовувати на практиці основні положення ДСТУ ГОСТ 7.80 : 2007 “Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання”;

- пояснити правила бібліографічного опису, викладені в ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”;

- навчити правильно вживати знаки присписної пунктуації й основні скорочення, що використовують у бібліографічному описі документів.

Курс “Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів” складається зі вступу і трьох змістових модулів: “Бібліографічний опис – основа бібліографічного запису”, “Структура бібліографічного опису”, “Види бібліографічного опису”.

У вступі розглядається значення, основні функції бібліографічного опису та вимоги до нього. Подано також коротку історичну довідку, що дає уявлення про розвиток принципів бібліографічного опису: від довільних схем опису документів до уніфікованих правил і державних стандартів.

Перший змістовий модуль “Бібліографічний опис – основа бібліографічного запису” знайомить із загальними правилами складання бібліографічного опису документа, сферами його застосування, значенням у бібліотечно-бібліографічній та інформаційній діяльності. Особливу увагу приділено обов’язковим і факультативним елементам бібліографічного запису, його повній і скороченій формі.

Другий змістовий модуль “Структура бібліографічного опису” розкриває основні різновиди бібліографічного опису: однорівневий і багаторівневий. Основну увагу зосереджено на джерелах виявлення бібліографічних відомостей, видах заголовків, особливостях оформлення областей бібліографічного опису документа.

У третьому змістовому модулі “Види бібліографічного опису” вивчаються основні правила однорівневого бібліографічного опису видань із різним читацьким призначенням, як-от: довідкові видання, навчальна література, переклади, автореферати дисертацій, матеріали конференцій, бібліографічні посібники тощо. Сформульовано особливості бібліографічного опису збірників одного чи кількох авторів із назвою чи без назви, багатотомного видання, а також серіальних видань, до яких належать періодичні, серійні і продовжувані видання, оформлення аналітичного бібліографічного опису. Okремо розглядається специфіка опису рецензій, вивчається бібліографічний опис нотних, образотворчих, картографічних видань, аудіовізуальних матеріалів (кіно-, фото-, фонодокументів), архівних документів, дисертацій. Акцент зроблено на бібліографічному описі електронних документів, які сьогодні набули особливої популярності.

З огляду на значення і прикладний характер дисципліни, вона пропонується студентам уже на першому році навчання і передбачає однакову кількість лекційних (34 год.) і практичних (34 год.) занять, а також самостійну роботу в обсязі 40 год.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- 1) основні правила опису різних видів документів;
- 2) різницю між повним і скороченим бібліографічним описом документа;
- 3) важливість опрацювання документа *de visu* для складання достовірного і повного бібліографічного опису.

вміти:

- 1) складати повний і скорочений бібліографічний опис на документ, групу документів, частину документа;
- 2) виявляти бібліографічні відомості і формувати з них бібліографічний запис;
- 3) правильно визначати заголовок і окремі області бібліографічного опису;
- 4) відчитувати необхідну бібліографічну інформацію, подану в бібліографічному записі.

Контроль із курсу “Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів” передбачає поточний контроль – оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях, експрес-опитування, бібліографічні диктанти, виконання індивідуальних самостійних завдань. Підсумкова оцінка виводиться за 100-бальною шкалою й оформлюється у вигляді заліку.

2. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ЛЕКТОРІЇ

Вступ

Предмет і завдання курсу “Бібліографознавство: Бібліографічний опис документів”, його місце в системі споріднених і суміжних дисциплін циклу “Бібліографознавство”. Структура, види навчальних занять, форма контролю. Інформаційне забезпечення навчально-методичною та науковою літературою.

Змістовий модуль 1.

Бібліографічний опис – основа бібліографічного запису

Тема 1. Бібліографічний опис: поняття, функції, вимоги (2 год.)

Бібліографічний опис як множина записаних за певними правилами бібліографічних відомостей з метою ідентифікації та загальної характеристики документа. Такими відомостями є: прізвище автора, назва, відомості, які належать до назви, відомості про відповідальність, відомості про видання, місце, видавництво, рік видання документа, кількість сторінок у ньому тощо.

ЗМІСТ

1. Вступні зауваги	3
2. Основний зміст лекторію	6
3. Тематика практичних занять	14
4. Тестові завдання	34
5. Самостійна робота	41
6. Питання для самоконтролю та підготовки до модулів	52
7. Рекомендована література	53